

Finnish Institute of
Occupational Health

WELL-BEING
THROUGH WORK

Turvallisuuskulttuuri ja turvallisuusjohtaminen

1.4.2019 Kuntatyönantajat KT

Työsuojelupäälliköiden ajankohtaispäivät

Anna-Maria Teperi, FT

@AnnaMariaTeperi, [linkedin.com/in/annamariateperi](https://www.linkedin.com/in/annamariateperi)

Anna-Maria Teperi, FT

- *Psykologian maisteri, 1993*
- *Työ- ja organisaatiopsykologian lisensiaatti, 1996*
- *Filosofian tohtori, 2012*
- Tutkija, tiimityö paperiteollisuudessa, 1994-2000
- HRD- ja HF- asiantuntija, Finavia, 2000-2011
- Johtava työterveyspsykologi, kehittämispäällikkö, Helsingin kaupunki, 2011-2014
- Erikoistutkija, vanhempi tutkija, TTL, 2014 =>
- Onnettomuustutkintakeskuksen HF-asiantuntija, 2010-2018, Fennovoiman safety committeen puheenjohtaja 2008-2012

TURVALLISUUSKULTTUURI TURVALLISUUSJOHTAMINEN

Missä niistä on kyse?

TURVALLISUUSKULTTUURI =

Ajattelu, toimintatavat, osaaminen, joilla ihmiset ja organisaatiot hoitavat turvallisuutta käytännössä.

Tietoista ajattelua ja toimintaa.

Jokaisen asia.

'Peiliin katsomista – nykyisen tunnistamista'.

SAFETY I

TURVALLISUUTTA HEIKENTÄVÄT TEKIJÄT

epäonnistumiset
virheet riskit

Turvallisuus-
ajattelun
muutos

SAFETY II

TURVALLISUUTTA VAHVISTAVAT TEKIJÄT

Inhimillinen varianssi
rajatut resurssit
virheitä
tapahtuu

Inhimillisten tekijöiden näkökulma

TUE IHMISEN JA SYSTEEMIN RESILIENSSIÄ:

Kykyä ennakoida, hallita,
selvitä, palautua ja
oppia

AUTA IHMISIÄ
ONNISTUMAAN

YKSIÖT JA VIRHEET KESKIÖSSÄ

- "Etsi heikoin lenkki ja heitä se pois"
- Piilevät viat jäävät elämään järjestelmään

VANHA AJATTELU

ORGANISAATIO, SYSTEEMI, RESURSSIT JA KEHITTÄMINEN KESKIÖSSÄ

- Useat vaikuttavat tekijät tapausten taustalla
- Oppiminen on tutkinnan keskeisin tavoite
- Inhimillinen virhe on lähtöpiste – ei johtopäätös

UUSI AJATTELU

Miten turvallisuuskulttuuri ja turvallisuusjohtaminen näyttäytyvät käytännössä

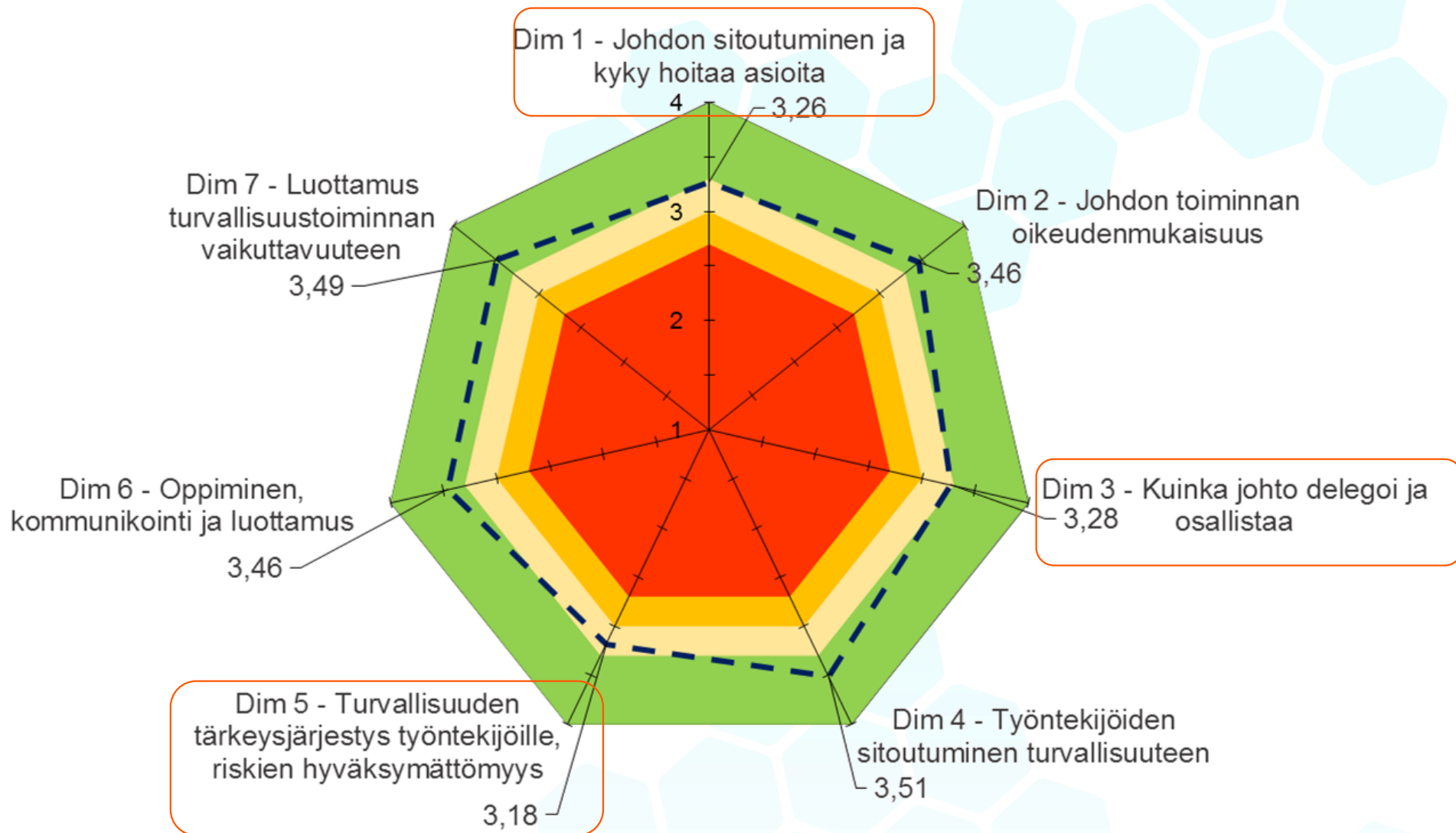
Arkirealismia

- 'teknis-autoritäärinen' ote vallalla monilla aloilla
- ihmisten toiminnasta ajatellaan yksilö- ja virhelähtöisesti
  - tutkimushavainnot merenkulusta ja ydinvoimasta (Teperi et al., 2017; 2018)
- => menetetään oppimisen mahdollisuuksia työpaikoilla ja organisaatioissa
- => tarvitaan inhimillisten tekijöiden näkökulma turvallisuusjohtamiseen

Esimerkki turvallisuus-ilmapiirin mittaamisesta:

EduSafe- tutkimus
(kysely 10
opetusalan
organisaatiossa v.
2016, n=425)

Haastattelut EduSafe- hankkeessa

- Toteutus syksy 2016 – kevät 2017
- 15 ryhmähaastattelua, n=54
- Haastateltavina johtoa, työsuojelutoimijoita, rehtoreita, opettajia, koulunkäyntiohjaajia ja kehitysvammahoitajia

- Oppilaitosten turvallisuuskulttuuri on sirpaleista ja henkilösidonnaista
  - turvallisuuden hallinta osin henkilökohtaisen osaamisen varassa, haastaa henkilöstön jaksamista.
- Turvallisuuden kehittämistä pidettiin tärkeänä, mutta sen toteuttaminen jäi osittain ulkokohtaiseksi eikä turvallisuusasioissa välttämättä otettu omaa toimijuutta.

Merenkulun toimijoiden näkemyksiä poikkeamien raportoinnista (n=402)

SeaSafety-
tutkimus
(kysely 8
merenkulun
organisaatiossa
v. 2017, n=402)

	Samaa/ täysin samaa mieltä %	Eri/ täysin eri mieltä %
Vastaajista > 80 % antanut myönteisen arvion		
Turvallisuusasenteet siirtyvät eteenpäin koulutuksen mukana	93	7
Voin vapaasti tuoda esille työssäni tapahtuneita omia virheitä ja erehdyksiä	90	10
Raportoin myös omista virheistä	85	15
Pyrin hyödyntämään omassa työssäni organisaation tuottamaa turvallisuusmateriaalia (raportteja, selvityksiä, koosteita)	84	16
Seuraan mediassa (TV, radio, internet) olevia merenkulkua koskevia uutisia ja muuta materiaalia, oppiakseni omaa työtäni varten	82	18
Korjaavia toimenpiteitä tehdään raporttien perusteella	82	18
Poikkeamista raportoiva henkilö voi helposti saada huonon maineen organisaatiossamme*	19	81
Vastaajista 70-80% antanut myönteisen arvion		
Syylisiä etsitään helposti jopa tilanteissa, joista niitä ei ole helposti löydettävissä*	23	77
Seuraan oman työpaikkani turvallisuusorganisaation työtä aktiivisesti	74	26
Vastaajista alle 70 % antanut myönteisen arvion		
Saan palautetta tekemistäni raporteista	68	32
Jotkin poikkeamat toistuvat ilman että niistä opitaan*	38	62
*) Huom! Väittämä on kielteinen, jolloin vähemmän samaa mieltä on parempi.		

28.3.2019

© Työterveyslaitos, www.ttl.fi/seasafety

Teperi et al. | www.ttl.fi

Vaatii uutta ajattelua,
osaamista ja työkaluja
'leipoa' uusi näkökulma
toiminnan rakenteisiin

'Perus-turvallisuusjohtamisen käytännöt'

- Turvallisuustietoisuuden kasvattaminen
- Raportointi poikkeamista
- Poikkeamien analyysi, oppiminen
- Henkinen ensiapu
- Korjaavat toimenpiteet, päätöksenteko
- Tapahtuneista oppiminen

Teperi & Puro, 2016.
www.ttl.fi/seasafety

LIITE 2. TURVALLISUUSJÄRJESTELMÄN KOKONAISKUVAUS

Miten työpaikallamme johdetaan turvallisuutta ennakoivasti, itse poikkeavien tilanteiden aikana sekä poikkeamien jälkeen?
Kirjatkaa oheiseen kaavioon tiivistelmä keinoista, joilla johdatte turvallisuutta ennakoivasti, poikkeavien tilanteiden aikana ja niiden jälkeen (jälkihoito).

Ennen	Tilanteiden aikana	Jälkeen
(Kirjoita)	(Kirjoita)	(Kirjoita)

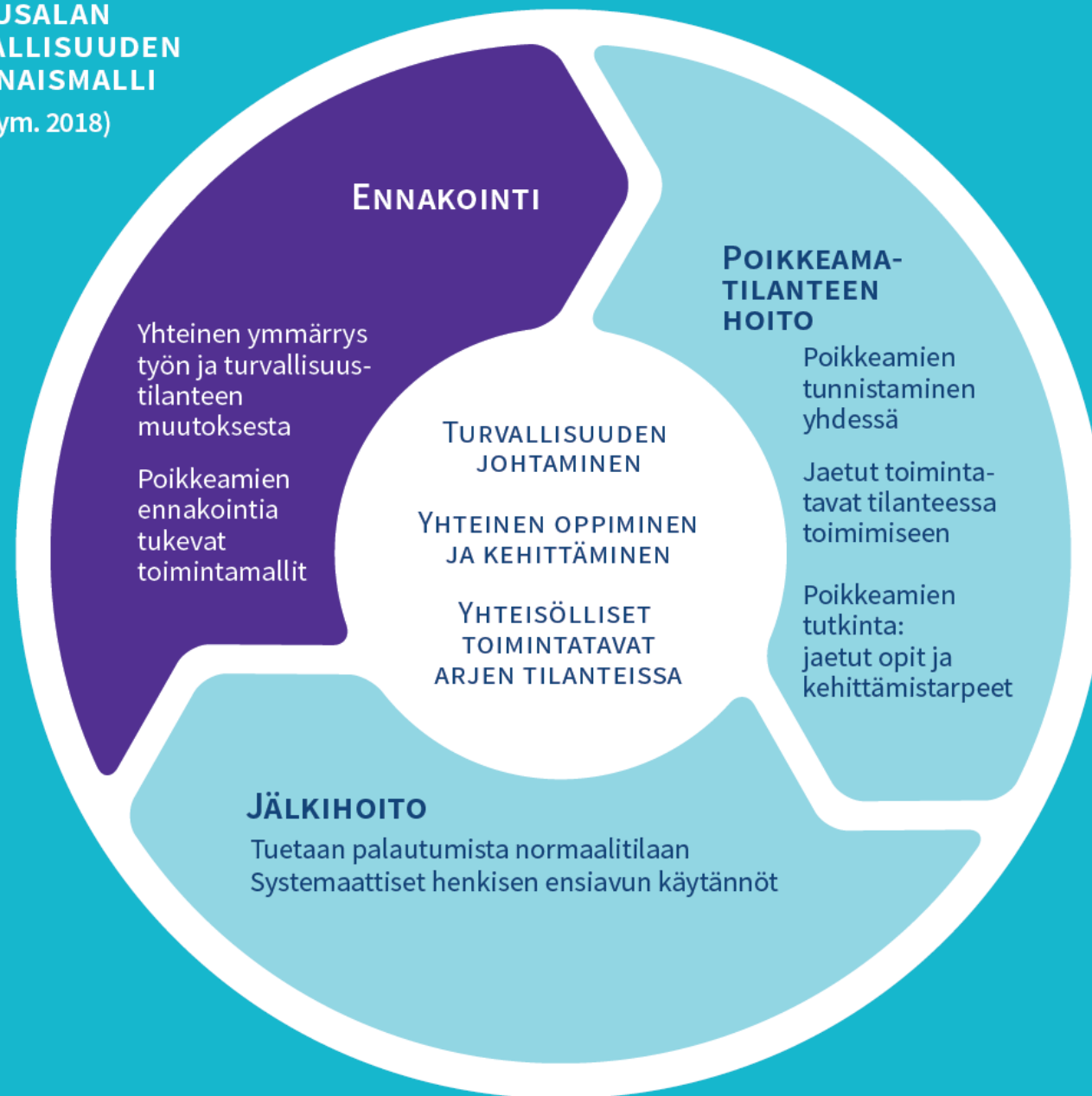

Miten jäsennellä turvallisuus- johtaminen?

(EduSafe- hankkeen
lopputuotos)

OPETUSALAN TURVALLISUUDEN KOKONAISMALLI

(Teperi ym. 2018)

'Ihmisnäkökulma turvallisuuuteen' HF Tool™

"HF Toolin avulla
tapausta tulee mietittyä
laaja-alaisesti ja
johtopäätöksiin asti, että
miten tästä eteenpäin."

"Työkalua voi käyttää
sekä onnettomuuksien
että henkilöstöasioiden
analysointiin."

LIITE 4. INHIMILLISTEN TEKIJÖIDEN KAAVIO - HF TOOL

Yksilön toiminta ja piirteet

1. Ammattitaito, työn hallinnan taso
2. Tilannetietoisuus (tarkkaavaisuus, havainnointi, muisti, päätöksenteko, reagointi)
3. Ohjeiden ja sovittujen toimintatapojen noudattaminen
4. Kokonaistilanteen ymmärtäminen
5. Tilanteiden ennakointi oletukset ja varmistaminen
6. Työkuormitus (yli-/ali-) ja sen hallintakeinot
7. Vireystila, väsymysoireet
8. Elämäntilanne, huolet, yleinen stressitaso
9. Ikä; työkokemuksen määrä ja laatu
10. Terveystila ja työkyky
11. Motivaatio, asenteet
12. Tunnereaktiot, mieliala

Työtoiminta, työn piirteet

20. Työn laatu ja sisältö; työtilanteen vaativuus
21. Työn määrä; aikapaine, kiire
22. Työnjako, tehtäväkuvaukset, töiden organisointi; selkeys
23. Laitteiden, ohjelmistojen ja muun tekniikan toimivuus ja käytettävyys
24. Työmenetelmät ja ohjeet; toimivuus, selkeys ja ajantasaisuus
25. Vaikutusmahdollisuudet omaan työhön ja työoloihin
26. Työstä saatu palaute, ammatillinen arvostus
27. Mahdollisuus/kyky arvioida ja kehittää omia työprosesseja
28. Osaamisen varmistaminen (koulutus, harjoitukset, muut oppimisen tavat)
29. Fyysinen työympäristö, työolosuhteet, työhygieeniset tekijät (melu, ilmasto, valaistus, lämpötila; layout)

Jatkuvasti
muuttuvien
tilanteiden
hallinta

Ryhmätason tekijät

30. Yhtenäinen kuva tilanteesta kaikilla jäsenillä
31. Ryhmän kaikkien jäsenten tietämyksen hyödyntäminen
32. Ryhmän sisäinen viestintä (ml. väärinkäsitysten, -tulkintojen ja -kuulemisten käsittely ja korjaaminen)
33. Ryhmän rakenne ja kiinteys, muu ryhmädynamiikka (sosiaaliset suhteet, ilmapiiri, keskinäinen tuki)
34. Kommunikaatio eri yhteistyötahojen kesken (kansi, kone, VTS, luotsi, hinaajat, jäänmurtaajat, satama, muut alukset); merenkulun mallisanasto; kielitaito
35. Tiedonkulkukäytännöt, mm. vahdinvaihto, työvuoronvaihto (törni)
36. Päätöksenteko ryhmässä (mm. vahtipäällikön rooli)

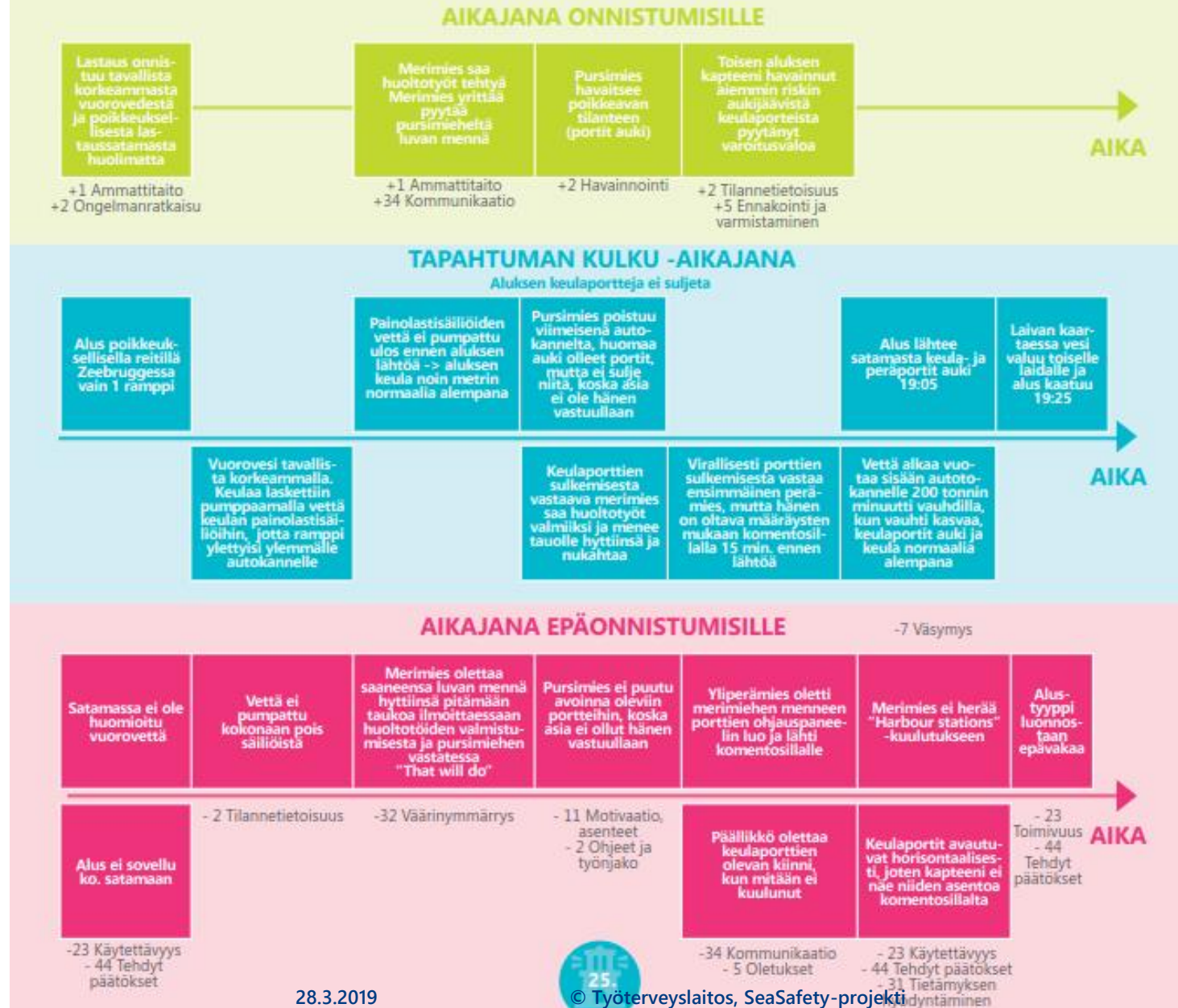
Organisaatiotason tekijät

40. Johtamistapa ja -järjestelmä
41. Organisaatio-/turvallisuuskulttuuri
42. Eri organisaatiotasojen ja -tahojen välinen yhteistyö (esim. konttori, alus, tekniikka, laatu ja turvallisuus, miehitys)
43. Alusturvallisuuden ymmärtäminen kokonaisuutena varustamon johdossa
44. Tehdyt päätökset (mm. resurssit; henkilöstö, kalusto)
45. Muutosten hallinta (henkilövaihdokset, järjestelmät)
46. Yhteistyö eri toimijoiden kesken, esim. varustamot Trafli
47. Yhtiön tuki alusten toiminnalle (SMS/DPA)

ESIMERKKI TAPAUKSEN ANALYSOINNISTA HF TOOLIN AVULLA:

Kuva 6 Autolautan kaatumiseen johtaneet tapahtumat ja niihin vaikuttaneet tekijät.

Teperi & Puro, 2016. Turvallisesti merellä.

www.ttl.fi/seasafety

Johtopäätökset

Turvallisuuden kehittäminen

- Selkeästi johdettuna, tavoitetietoisesti ja määrätietoisesti toteutettuna
- Osallistavasti
- Konkreettisilla työkaluilla/malleilla
- Systeemeissä/verkostoissa
- Onnistumisista raportointi ja niiden 'tutkinta'

Finnish Institute of
Occupational Health

WELL-BEING
THROUGH WORK

KIITOS :)!

Anna-Maria Teperi, FT
Turvallisuusratkaisut
+ 358 43 825 7454
Anna-maria.teperi@ttl.fi

ttl.fi

[@tyoterveys](https://twitter.com/tyoterveys)
[@fioh](https://twitter.com/fioh)

[tyoterveyslaitos](https://www.facebook.com/tyoterveyslaitos)

[tyoterveys](https://www.instagram.com/tyoterveys)

[Tyoterveyslaitos](https://www.youtube.com/Tyoterveyslaitos)

